

Върховният административен съд (ВАС) ще направи втори опит да уеднакви противоречивата си съдебната практика, която възприе през последните няколко години по отношение на дела, заведени от лица, разкрити от Комисията по досиетата като сътрудници на тоталитарните служби.

Това стана ясно от съобщение, публикувано на страницата на ВАС. В него се посочва, че председателят на Върховния административен съд Георги Чолаков е издал разпореждане за образуване на тълкувателно решение по искане на главния прокурор на следния въпрос:

„Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия има ли материалноправна компетентност (извън случаите по чл. 28 ЗДРДОПБГДСРСБНА) да се произнася с второ и последващи решения за конкретно лице с обявена принадлежност към органите по чл. 1 ЗДРДОПБГДСРСБНА при едни и същи доказателства, след като то е заемало и друго публично качество, след постановяване на първоначалния административен акт, предвид императивната разпоредба на чл. 26 ЗДРДОПБГДСРСБНА?“

За докладчик по тълкувателното дело е определена съдия Румяна Лилова. Самото сезиране от страна на главния прокурор Сотир Цацаров на ВАС става, след като този проблем е поставен пред него от председателя на Комисията по досиетата Евтим Костадинов.

Нарушаване на процеса на осветяването на сътрудниците на комунистическите служби

През последните няколко години част от съдиите във ВАС се опитват да нарушат процеса на осветяване на сътрудниците на тоталитарните комунистически служби, като отменят някои решения на Комисията, с които тя е оповестила принадлежността на дадено лице повече от веднъж, но в различно качество на заемана от него ръководна длъжност.

Например: ако един сътрудник е обявен в качеството му на народен представител от Комисията по досиетата веднъж, то тя няма право да го обявява втори път в качеството му на кредитен милионер или ако се кандидатира за кмет. Според тези съдии от ВАС, някои от които стана ясно, че са започнали своята кариера в школата на МВР-ДС в Симеоново в края на комунистическия режим, Комисията може да огласи повторно даде лице, само въз основа на нови доказателства от архивите.

Такова изискване за събиране на нови доказателства от Комисията по досиетата обаче изобщо не ѝ е вменено от законодателя в лицето на Народното събрание при приемането на закона за досиетата в края на 2006 г., когато процесът на отварянето на досиетата бе подкрепен с рядък политически консенсус.

Народното събрание е задължило Комисията по досиетата задължително да установява принадлежност към ДС

Напротив Народното събрание е задължило Комисията да установява задължително принадлежност към Държавна сигурност и разузнавателните служби на лицата в следните случаи:

Написано от Христо Христов
Петък, 06 Декември 2019 09:27

Чл. 26. (1) Установяване на принадлежност към органите по чл. 1 е задължително за:

1. лица, регистрирани от избирателните комисии за участие в избори за президент и вицепрезидент, народни представители в Народното събрание и в Европейския парламент, кметове и общински съветници;
2. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2012 г.) лица, заемали или заемали публични длъжности, както и извършвали или извършващи публични дейности от 10 ноември 1989 г. до извършването на проверката;
3. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2012 г.) новоназначени или новоизбрани лица на публична длъжност или за извършване на публична дейност - при кадрови промени;
4. (доп. - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) лица, които са посочени като длъжници или са били членове на управителен или контролен орган на предприятие, посочено като длъжник в бюлетина по чл. 3, ал. 2 от Закона за информацията относно необслужвани кредити, както и физически лица, еднолични търговци, членове на управителни, контролни и надзорни органи на търговски дружества, на политически партии и на неперсонифицирани правни субекти по чл. 62, ал. 12 от Закона за кредитните институции;
5. (нова - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) лица, които участват в процедура за заемане на публична длъжност по чл. 3, ал. 1

(2) В срок от 24 часа след приключване на регистрацията комисииите по ал. 1, т. 1 предоставят списъците на кандидатите за проверка в комисията.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 25 от 2009 г., в сила от 03.04.2009 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2012 г.) Резултатите от проверката на лицата по ал. 1, т. 1 се публикуват от комисията в 7-дневен срок на интернет страницата ѝ и в бюлетина по чл. 14.

С различното съдебно тълкуване от страна на някои от съдиите във ВАС на практика се прави опит да се подмени духа на закона на досиетата, чиято основна цел е да бъдат осветени сътрудниците на тоталитарните служби на различните ръководни постове в държавното управление и в обществото.

С подобни решения, които противоречат на съдебната практика до 2013 г. ВАС се превръща в цензор на осветяването на сътрудниците и лишава обществото от правото на информиран избор за лицата, които заемат ръководни позиции.

Отклоняване от единната съдебна практика след 2013 г.

До 2013 г. ВАС имаше единна съдебна практика, докогато председател на съда бе Константин Пенчев, а след него съдът бе оглавен от Георги Колев.

Отклоняването от дотогавашната съдебна практика съвпадна и с промяна в политическата конюнктура. През 2013 г. на власт дойде кабинетът Орешарски, върнал БСП на власт, а левицата за първи път, след като 7 години по-рано гласува за отварянето на досиетата, се обърна на 180 градуса и поиска закриване на Комисията по досиетата.

При появата на съдебните прецеденти председателят на Комисията Евтим Костадинов сезира за проблема националния омбудсман Константин Пенчев, който се обърна до ВАС с искане да се вземе решение за уеднаквяване на практиката.

След цяла година и половина закъснение, през 2015 г., ВАС отказа да изпълни конституционното си задължение да уеднакви практиката по решения на Комисията с формалния мотив, че върховните съдии не са могли да се съберат и да се проведе Общо събрание.

„ВАС е изпаднал в невъзможност да се произнесе, като по този начин моето искане е останало без разглеждане. Оттук нататък следва, че всеки състав на съда може да се произнася както си иска по тези спорове. За едни случаи съдът ще потвърди решенията на Комисията, в други случаи при същите условия това няма да се случи”, прогнозира през 2015 г. Константин Пенчев.

Прогнозата на бившият омбудсман се оказа вярна. От 2017 г. насам се наблюдава увеличаване на случаите във ВАС, по които съдът отменя решения на Комисията по досиетата за осветяването на сътрудници на ДС или разузнавателните служби на БНА.

От всички досегашни една дузина атаки на противниците на отварянето на досиетата срещу закона и Комисията ВАС се оказа най-непоследователната държавна институция, в която се намериха зависими магистрати, които продължават да се опитват да спъват процеса на разкриването на сътрудниците на тоталитарния комунистически репресивен апарат на ръководни постове през прехода.